

GÜMÜŞHANE'DE BİR AÇIK HAVA MÜZESİ: ÇALTILI (REKSENE) KÖYÜ

ARAŞTIRMACI YAZAR ADEM EZBER

Kadim şehir Gümüşhanemizin çok fazla bilinmeyen, fakat çok önemli bir değeri ise yer altından çıkan fosillerdir.

Fosil; jeolojik zamanlarda yaşamış canlıların tanınabilir kalıntılarına denir; bir başka ifadeyle fosiller, geçmişte yaşamış varlıkların jeolojik formasyonlar içinde günümüze kadar korunabilmiş kalıntı ya da izleridir.

Yöre halkı tarafından bilinen zaman zaman, toplanıp bir köşede korunan, zamanla kırılıp yok olan Erken Jura Devrine ait fosiller, geçmiş yıllarda bilim insanları tarafından dikkate alınmış ve üzerlerinde araştırmalar yapılmıştır. Müzelerde sergilenecek hale getirilmiştir. Üzülerek görmekteyiz ki bu araştırmaların sonuçları ve değer olgusu yöre halkına pek yansımamıştır. Gümüşhane il sınırı içerisinde birkaç bölgemizde görülen fosil kalıntılarının belki de en yoğun ve basitçe görülebildiği yer, ilimiz Çaltılı (Reksene) köyümüzdür.

Yapılan jeolojik araştırmaları incelediğimizde, milyonlarca yıl öncesinde (Erken Jura Devrinde) Gümüşhane'miz sular altında idi. Çaltılı köyümüz ise deniz tabanı idi. Deniz tabanında kaplı olan balçık, fosillerin milyonlarca yıl sonrasına yani günümüze ulaşmasında muhteşem bir ev sahipliği yapmıştır. Yapılan teknik araştırmalarda bahsi geçen zaman aralığı günümüzden 205-180,1 Milyon yıl öncesine aittir.

En yoğun görülen fosiller köyümüz Sahandas mevkiinde bulunmakla beraber, Gogala kıranı, Yurtlar mevki ve köy merkezinde bulunmaktadır. Bu alanlarda yaptığımız yüzey ve fosil çeşidi incelemeleri neticesinde birçok çeşit deniz canlısının farklı bölgelerde yoğunlaştığını da görebiliyoruz. Salyangoz tarzı fosiller daha derin ve kuytu bölgelerde (köy merkezi), midye tarzı canlı fosilleri daha tepe ve yukarı bölgelerde (Yurtlar ve Gogala mevkiinde), büyük canlı deniz hayvanları, yüzgeç gibi fosiller orta yükseklikte (Sahandas) bulunurken, bitki, ağaç dalı ve kök fosilleri genel olarak her bölgede bulunabilmektedir.

Fosiller 1980 ve 1990'lı yıllarda Ankara üniversitesi vb. üniversite öğrencileri tarafından incelenmeye alınmış olup, bulunan bilgiler ışığında bu fosiller Ankara MTA müzesinde sergilenmeye başlanmıştır.

Gümüşhane'mize bambaşka bir pencere açacak olan bu bulgular değerlendirilmeli, üniversitemiz tarafından da incelemeye tabi tutulmalıdır. **Devletimizin**

katkılarıyla köyümüz içerisinde oluşturulacak tarihi, kültürel ve jeolojik bir müze sayesinde ilimiz turizm sahasını genişletilecek ve tanıtımına katkı sağlanacaktır. Ayrıca köyümüzün birinci dünya savaşında Ruslar tarafından cephanelik olarak kullandığı stratejik bir köy olması, yetiştirdiği değerli insanları, kültürel zenginliği, İpekyolu üzerinde bulunuşu vb. özellikleri sayesinde oluşacak müzeye ciddi katkılar sağlanacağından eminim. Köyümüzde toplayıp fotoğrafladığım ve Ankara MTA müzesinde karşılaştığım köyümüze ait fosillerin Latince isimlerini ve görsellerini ile sizinle paylaşıyoruz. Köyümüze gelerek fosilleri kendi elinizle çıkarıp, bir anda 205 Milyon yıl öncesine gitmeye ne dersiniz. (Not: Köy muhtarımızla haberleşmeden gitmemenizi öneriyorum.)

Pleurechioceras congruens

Erken Jura
(205-180,1 milyon yıl)

Gümüşhane-Reksene

1394

590

Arietites rotiformis

Erken Jura
(Sinemuriyen)
(201,9-195,3 milyon yıl)

Gümüşhane-Reksene

594

Homechioceras simile

Erken Jura
(205-180,1 milyon yıl)

Gümüşhane-Reksene

1401

616

Coeloceras sp.

Erken Jura
(205-180,1 milyon yıl)

Gümüşhane-Reksene

1408

605

Phylloceras tenuistriatum

Erken Jura
(205-180,1 milyon yıl)

Gümüşhane-Reksene

1360

598

Phylloceras tenuistriatum

Erken Jura
(205-180,1 milyon yıl)

Gümüşhane-Reksene

1360

598

Plesechioceras modestum

Erken Jura
(205-180,1 milyon yıl)

Gümüşhane-Reksene

1393

593

MTA Müzesi dışındaki fosiller Köy merkezinde Adem Ezber tarafından fotoğraflanmıştır.